

בפה בשר ושמח!

אשכול יוסף

מאוצרותיו של הרה"ג יוסף חי סימן טוב שליט"א

מחבר סדרת "אשכול יוסף" עה"ת והמועדים

וספרי "כרם יוסף" על הש"ס

מתקיימת יעדר שביתת התורה

והקב"ה מצילנו מידיהם

"והיא שעמדה לנו ולאבותינו, שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו,

והקב"ה מצילנו מידיהם"

נמסר בבהכנ"ס "מוסיוף" בירושלים ת"ו

יום חמישי ג' ניסן תשפ"ד

מורי ורבותי!

תשמעו מעשה נורא, מעשה באחד שהיה רשע כל ימיו, בשעה שעמד להסתלק מהעוה"ז, בהיותו שוכב על ערש דווי, על מנתו בבית החולים, פנו אליו מקורביו ושאלו אותו: כלום אין אתה רוצה לטעום משהו? אמר להם כן: אם אתם יכולים תביאו לי איזו ביצה לאכול. הכינו לו, הביאו לו. בא לקחת את הביצה ולאכול, הוא רואה בפתח חדרו בבית החולים, על מפתן הדלת עומד אדם עני. העני מבקש אם אפשר להביא לו צדקה, כמה ימים לא הכניס לפיו מאכל.

היהודי הזה, ששכב על מיטתו ועוד כמה רגעים יישאו אותו על כפיו ויאמרו לו 'יושב בסתר עליון', מה עשה? קרא לעני שיגיש אליו. אין לו עליו כסף או משהו אחר להביא לו, לקח את הביצה הזו שהוכנה עבורו והביאה לעני. אמר לו: קח את הביצה הזו. העני לקח, בירך שהכל ואכל, ומיד מת העשיר החולה.

והנה, אחרי שלושה ימים ושלושה לילות הוא בא לבן שלו בחלום ואומר לו: בני היקר, בני חביבי. אתה זוכר ששאלת אותי מה אני רוצה. הכנת לי ביצה, הבאת לי. את הביצה הזו הבאתי לעני. תדע לך שכשעליתי לשמים עשוי לי דין, משפט. העשיר הזה היה מסכן, קמצן. אף פעם לא נתן צדקה. הפעם הראשונה והאחרונה שהוא נתן צדקה היתה הביצה הזו שנתן לעני. אמר לו האבא העשיר לבן: דע לך, עשוי לי משפט בשמיים. הביאו את כל הזכויות ואת כל העוונות שלי. אמרו: זה ישר לגיהנום עם כל העוונות שלו! מיד: פתאום בא איזה מלאך, אחד ממלאכי השרת, אמר: תעצרו! אי אפשר להכניס אותו לגיהנום. למה?! אומר המלאך: אני נבראתי מהביצה הזו שהוא החיה בה את העני. העני הזה עמד למות, היה כפסע בינו לבין המוות. מהביצה הזו הוא חי, התקיים. אם כן, 'כל המציל נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא' (סנהדרין לו.), תראו אילו זכויות יש לו!

אומר האבא לבנו: הביצה הזו הכריעה את הכף שלי לכף זכות, שיהיה לי תיקון. שלא ילך מיד ככה לגיהנום, לדורי דורות. דע בני, נתנו לי רשות מן השמיים לרדת אלך ולומר לך את זה, שלא תפסיק מעשיית צדקות, השתדל לעשות צדקה כל ימי חיך ותנחל חיי העולם הבא, (ילקוט מעם לעוז במדבר בשם ספר מעיל צדקה).

זה מה שאנחנו אומרים 'והיא שעמדה לאבותינו ולנו'. כשאנחנו עכשיו שרים את זה פה חזק, שם המחבלים מתפוצצים בעז"ה. בכל דור ודור, גם בשנת תשפ"ד, גם מאיראן, גם מעזה, גם מכוש, גם החותיים. אבל הקב"ה מצילנו מידיהם.

'והיא שעמדה', מה עמד לאבותינו ולנו בכל דור ודור: דבר ראשון עמדה לנו מעלת הצדקה. פתחנו בשבח מעלת הצדקה. איפה רואים את זה בהגדה, מה כתוב שם? מיד אחרי שבעל ההגדה אומר 'ואחר כך יצאו ברכוש גדול' - 'והיא שעמדה לאבותינו'. מה זה 'והיא'? הרכוש הגדול. כסף יעזור? תראו, מדינה שלמה, אחת המדינות המפותחות בעולם - מדינת ישראל, קשה לה להתמודד עם ארגון טרור שאין לה ספינה אחת, לא מטוס אחד, לא טנק אחד. וכבר חצי שנה מלחמה. לא יעזור כסף ולא זהב ולא שום דבר. מה עוזר? 'והיא שעמדה'. מה זה 'והיא'? תורה, תפילה, צדקות. זה מה שנתן את הכח לחיילים בשדה הקרב.

איך קרע משה רבינו את היס? בכח הצדקה שעם ישראל נתנו. היה להם רכוש גדול, מה עשו בכסף? נתנו בזה צדקות! בכל דור ודור - חז"ל אומרים שכאשר הקב"ה רוצה לעורר את עם ישראל בתשובה, מעמיד להם מלך כמו המן (סנהדרין צז:). יש לך באיראן איזה אחד מאיים שיפתח במלחמה - אהה, כולם מתעוררים בתשובה, עושים צדקות, מרבים תורה. על ידי זה הקב"ה מצילנו מידיהם.

מה זה 'מידיהם'? כותב מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל בפירושו להגדה של פסח 'חזון עובדיה' - מידיהם, על ידם. הם באים לעשות איזה פיגוע, המחבל עצמו מתפוצץ ומת. 'יחרבם תבוא בליבם וקשותהם תישברנה' - שם, עם כל התחמושת שלהם, כל שונאי ישראל והמחבלים ימותו בתחמושת שלהם. זה 'מידיהם'. בידיים שלהם הם מתים. פלא פלאות!

אמרנו מה זה 'והיא שעמדה' - מעלת הצדקה. עוד רגע אומר עוד פירושו, אבל לפני כן מגיע לכם סיפור נפלא, מעשה מרטיט על מעלת הצדקה.

יהודי אחד מהעולם התחתון היה בשליחות חשאיית. והנה, עבר במאה שערים על האופנוע שלו. שמע מאיזה בית בכיות. חזר,

עצר על יד החלון לשמוע מה קורה שם בבית. שומע ילדים רכים בוכים. משפחה של חמישה עשר נפשות. על מה בוכים הילדים? אבא, אמא, רעבים. הם לא אכלו כבר כמה ימים. אין להם מה לאכול ומה לשתות. מה עשה? אמר למחרת יעבור שם שוב. וכן על זה הדרך, חקר ודרש, עד שהבין שהמשפחה הזו חיים ממש בחרפת רעב. עניים מרודים. בראש חודש לקח מעטפה, הניח בה עשרת אלפים שקלים, עבר עם האופנוע, השליך את המעטפה מהחלון ונעלם מהמקום. אמר לעצמו, כל ראש חודש אגיע לשם, אתן להם את המעטפה הזו. וכך היה. המשפחה הזו פתאום רואים איזו מעטפה נופלת מן השמיים. עשר אלף שקל! מיד הלך האבא, קנה בשר, דגים. קנה כל מה שצריך לכבוד שבת. 'העיר שושן צהלה ושמחה'... ב"ה הילדים שמחים, הגברת שמחה, כולם שמחים. ראש חודש הבא - בפעם השנייה הוא עובר ומשליך להם מהחלון מעטפה 10.000 ש"ח. מה זה ככה? כל יום יורדת רגל של זהב מן השמיים?! אמרו, לא דבר ריק הוא. גם המעטפה הראשונה היתה ברי"ח, גם המעטפה השנייה? אמרו אולי גם ברי"ח הבא יהיה, נחכה לראות מי זורק את המעטפה הזו. הם רוצים להודות לו, לברך אותו.

והנה, גם ברי"ח הבא, השלישי, הוא משליך את המעטפה, אבל לא הספיקו לתפוס אותו. מהר הוא נעלם. בפעם הרביעית, החמישית, הצליחו לתפוס אותו. אמר להם, אני שמח לעשות את זה, בשמחה. רק אתם תתפללו עלי. אמרו לו בסדר, מה השם שלך? הודו לו, ברכו אותו, שיבחו אותו. כך כל ר"ח הוא כבר מביא להם את המעטפה, הם מחכים לו, פוגשים אותו.

והנה, לימים הבת שלהם הגדולה הגיע לפרק הישדוכים, פרק האישה מתקדשת. מביאים לו הזמנה, הוא מתרגש. אומרים לו, אתה שותף בכל גידול הילדים, והנה שהיום אנחנו מגיעים ליום הזה להשיא את הבת בכבוד. אנחנו מזמינים אותך לחופה.

אמר להם, אני מאד מאד מתרגש. להגיע לחופה לא אוכל, אבל כל הוצאות החופה, כל הוצאות הנדוניה, הכל - עלי. אתם לא משלמים כלום. כמה כסף כל ההוצאות? התיישו לומר לו, סרבו בתחילה. הפציר בהם, הם נקבו בסכום, למחרת הביא להם את כל הסכום! וכן על זה הדרך. המשך כך, כל ראש חודש.

והנה, נכנס לביתם החתן החדש. תלמיד חכם, מידות טובות, ירא שמים. הוא רואה שהאבא כל היום יושב ולומד, עוסק בתורה, עוסק במצוות, מתפלל, מקבל משכורת ועומה מהכולל. האמא עקרת בית, לא עובדת, והמשפחה מתפרנסת בכבוד. לא חסר בשר, דגים, יין, משמנים, ממתקים, מגדנות. וכסף מנלן?! מאיפה הכסף הזה?! הוא לא יודע את פרשת המעטפות...

אומר החתן לאשתו, תגידי לי מאיפה כל הכסף? מאיפה ההורים שלך מתכלכלים, מתפרנסים? מתחילה סירבה לספר לו. אמרה לו, תשאל את אבא שלי. אם הוא רוצה, יספר לך.

אחרי כמה ימים אמר לה תראי, אני לא סתם שואל מתוך סקרנות. אני חייב לדעת מה מקור הכסף הזה. אם מקור הכסף הזה טהור, מותר בתכלית ההיתר להשתמש בו - מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. אנחנו נמשיך לסמוך על שולחן אביך, לאכול ולשתות ולקבל את עזרתם במצרכים ובכסף. אבל, אם לא, אני חושש מאד. אני רוצה לדעת מה מקור הכסף.

ראתה הכלה שכלתה אליה הרעה, אין לה ברירה. אחרת החתן שלה מגיע לבית הוריה וחושש לאכול, לשתות. סיפרה לו את כל המעשה.

אמר לה, כך המעשה!! הכסף הזה מגיע מבן אדם מהעולם התחתון!! מאיפה הכסף הזה!! זה הכל כסף של ריביות, של גזילות, שיוצא במרמה ובעושה ובכפייה. אני לא יודע אם מותר להתפרנס ולאכול מהממון הזה. אני אשאל את הרב שלי, אם הרב יאמר שמוותר - מותר. אם הרב יאמר שאסור - אנחנו לא נהנים יותר מהכסף הזה של בית אביך.

טוב, מה היא תאמר!! הוא אומר לה שהוא הולך לשאול את הרב. הלך, שאל את רבו.

מה הבעיה כאן? הבן אדם הזה אין לו מקור פרנסה אחר ואין במה לתלות. אם היה במה לתלות, בדבר של היתר, היה הממון מותר. אפילו אדם שהוא גנב וגזול, אבל הוא עכשיו מביא לך מתנה - אם יש לו פרנסה ממה שהוא מתפרנס אבל הוא גם גונב וגזול - יש מחלוקת הפוסקים אם צריך שיהיה רוב ממונו בהיתר, כדי שיהיה מותר לך לקחת ממנו.

למשל, יש לך איזה איש עסקים, או איש מקצוע שאתה בקשר איתו והגיע לשמחה שלך. שם מעטפה עם עשרים אלף שקל. אתה יודע שהאדם הזה, בר מינן, מתעסק עם ריביות ועם כסף אסור, של חילולי שבת וכדומה - האם מותר לך לקחת את זה ולהשתמש בכסף, או תקרע את הצ'ק? מה הדין?

יש בגמרא ובפוסקים (ב"ק קיט) מחלוקת, האם רק כאשר רוב ממונו בהיתר אזי יהיה מותר, וכן דעת ר"ח, או אפילו אם רק יש מיעוט בהיתר, וכן דעת הרמב"ם (גזילה ה' ח') והרא"ש. כגון שיש לו איזו פרנסה שהוא מתפרנס ממנה וחוץ ממנה יש את שאר העסקים. למשל, אדם שמחלל שבת, רוב הממון שלו היתר, הרי כל השבוע הוא גם עובד. הוא לא עובד רק בשבת - פה רוב הממון היתר. דעת מרן השו"ע להלכה (ח"ו"מ סי' שס"ט סי"ג) שאפילו מיעוט היתר, מותר. אתה יכול לתלות בהיתר. יאכלו ענווים וישבעו. תהנה מהממון הזה.

אבל הרב חקר ודרש, היהודי הזה מהעולם התחתון - כל ממונו באיסור. הוא השליח של החבורה לכל המבצעים החשאיים שלהם, ודי למבין... אם כן, אין במה לתלות.

הרב פסק לו: אסור לכם להנות מן הממון הזה!

אוי, חזר החתן, אמר לאשתו: גברתי היקרה והנכבדת, את צריכה להבין שהקב"ה הוא זן ומפרנס ומכלכל מקרני ראמים עד ביצי כינים. לא בנק הפועלים מפרנס ולא בנק לאומי ולא אף אחד - כולם צינורות. ה' יתברך הוא זן ומפרנס. שימי מבטחך בה' יתברך. תודיעי להורים שלך הודעה חד משמעית: אנחנו יותר לא נוגעים בכסף הזה.

הלכה לאביה, אמרה לו, תראה, כך וכך העניין. בעלי הלך לרב שלו, למרא דאתרא שחקר ודרש ופסק שאסור ליהנות מן הממון הזה. אמר לו: אבא, אני לא מתערבת לך כיצד לנהוג, אתה ת"ח ויודע כיצד לנהוג, אבל אני ובעלי לא נוכל יותר ליהנות מן הממון הזה.

אמר לה מה!! כך המרא דאתרא פסק!! גם אני יותר לא יאונה מן הממון הזה! מה שהרב אומר זה מה שאנחנו עושים!

ניסיון העושר יותר קשה מניסיון העוני. הוא רגיל למעטפות, לא לסיגרים... מעטפות שמינות כל ר"ח. אבל, אמר: עד כאן. אני יותר לא נהנה מזה.

חיכה לו בראש חודש. ההוא מהעולם התחתון מגיע, רואה את בעל הבית מחכה בחוץ, הוא חושב: הנה, הוא מחכה בחוץ כהרגלו, לקבל את המעטפה. בעה"ב הכניס אותו לביתו, הגיש לו כיבוד, הכין לו גם מתנה כהוקרה. אמר לו תשמע ידידי היקר, אני מאד מאד מודה לך. אנחנו מאד מעריכים ומכבדים אותך על כל מה שעשית עד היום. אבל תדע לך, מכאן ואילך, צר לנו לומר לך - לא נוכל יותר לקבל ממך. אך הלה הצפיר בהם: תגידו לי את האמת מדוע יותר לא תקבלו ממני. אמרו לו: כך וכך העניין. אם תקבל על עצמך מהיום לשמור תורה ומצוות, קלה כבחמורה, ולהביא לנו רק ממון של היתר בתכלית היתר, אנחנו ניקח מה שאתה מביא לנו. אבל אם אתה לא מתחייב לנו, אסור לנו ליהנות מן הממון הזה.

פרץ בבכי, בכה ובכה. שאלו אותו: למה אתה בוכה? אמר להם: תדעו לכם שיותר ממה שאני עושה איתכם, אתם עושים איתי. כבר כמה פעמים ניסו להתנקש בי, להרוג אותי. שמו לו מטענים מתחת האפונה, מה לא עשו לו. ותמיד הוא ניצל באורח פלא. החברים שלו, כבר כמה מהם מתו, בר מינן. חלקם נתפסו על ידי הרשויות ויושבים מאחורי סורג ובריח. חלקם ברחו. והוא, בכל פעם ניצל באורח פלא. וזה פשוט לי, בודאי לי שזה בזכות מצות הצדקה. בזכות המצוה הזו שאני נוטן לכם. אני מתחנן אליכם! תמשיכו לקחת ממני כדי שאישאר בחיים.

הוא בוכה, אבל מה הם יעשו! אמרו לו תראה, אנחנו לא יכולים לעבור על קוצו של יו"ד של שו"ע. מה שכתוב בשו"ע זה מה שעושים. יש סגולה לשלום בית, שלמד אותנו מרן הגאון ר' שלמה זלמן אוערבך זצוק"ל, שהיה מגדולי הפוסקים בדורות האחרונים. מעידים עליו שכשהיתה ההלוויה של אשתו הרבנית ע"ה, רמזו לו שיקבש ממנה מחילה, כעת ההזדמנות. אמר הגאון ר'

שלמה זלמן אוערבך: אף פעם לא היה לנו איזה ויכוח שפגענו אחד בשני. כשהתחתנו סיכמנו שכל ויכוח ושאלה שיהיה בינינו, אנחנו פותחים את השו"ע, מה שכתוב שם זה מה שאנחנו עושים. אם אני רוצה לעשות איזה דבר ואת רוצה אחרת - מה שכתוב בשו"ע. הכל כתוב שם. אם זה דבר שלא נוגע לשו"ע - ר' שלמה זלמן אוערבך מוותר. בענייני העולם הזה הוא מוותר. וכך היה. אף פעם לא רבנו. זו סגולה לשלום בית, אומרים: אנחנו מתחננים, כל ויכוח שיהיה בינינו, עושים מה שכתוב בשו"ע.

אמרו לו: אנחנו לא יכולים לקחת ממך כסף. למה? כתוב בשו"ע שאסור.

לקח את המעטפה, החזיר להם שלום והלך.

אחרי כמה ימים ראו כתבה בעיתון עם תמונה - אותו אחד מת. לא עברו שלושה ימים! הם מזהים שזה אותו אחד שהיה מגיע לבית שלהם כל ר"ח.

תראו מה זה כח הצדקה!

זה 'והיא שעמדה לאבותינו'. פירוש ראשון - 'ויצאו ברכוש גדול', 'והיא שעמדה' - הרכוש, מעלת הצדקה. תשמעו דבר פלא שכתוב במדרש (הובא בסי' ישמח משה, וראה הגד"ש אשכול יוסף ד"ה והיא שעמדה), 'ראה היס ויננס', ראה ביזת מצרים. וכי היס מתרגש מהכסף? במדרש (תנחומא נשא לי שח"ט תהלים קי"ד ט') אמרו נס מפני נס, היס נס מפני ארונו של יוסף, אבל לפי הפירוש שנס מפני ביזת מצרים מה הפשט בזה? לפי מה שאמרתי לכם העניין מובן, היס ראה את עם ישראל מביאים איתם ביזה, כסף וזהב, ואומרים: את הכסף הזה אנחנו ניתן לעניים. בכסף הזה נעשה מצוות, בנה את בית המקדש. ויננס היס מפניהם - היס נס מפני ביזת מצרים, מפני מצות הצדקה.

'והיא שעמדה לאבותינו, שבכל דור ודור. מה יעשה אדם וינצל מחבלי משיח! יעסוק בתורה ובגמ"ח (סנהדרין צח:), אסור לפחד, אסור להיכנס לפאניקה. אוי ואבוי!

אומר רבינו בחיי בספרו כד הקמח (ערך בטחון), אדם ששומע קולות מלחמה והוא מפחד, הוא מכניס את עצמו לסכנה. אשרי אדם מפחד תמיד, אומרים חז"ל (ברכות ס.) - ההוא בדברי תורה. אתה צריך לפחד שלא תשכח דברי תורה. צריך לפחד שלא תפסיד לימוד תורה, שלא תפסיד מצוות. מזה צריך לפחד! ממלחמה!! אסור לך לפחד. מה אתה צריך לעשות? אומר רבינו בחיי בשם רבינו יונה, אתה שומע קולות מלחמה, מה הסגולה להינצל? שים מבטחך בה' יתברך. תבטח בו שהכל בידו ואף אחד לא יכול להזיק לך! אף אחד לא יכול להרע לך! שום כח בעולם לא יכול לפעול בלתי ה' יתברך לבדו. לא יאונה לך כל און.

אומר רבינו בחיי, אפילו בעל עוונות, אם הוא בוטח בה' יתברך, בשכר זה שהוא בוטח בה' הוא ינצל, כי שכרו כפול ומכופל, וכי השי"ת יבחר לו הטוב, כי האדם לא יודע מה טוב עבורו שיבחר בו להינצל.

הזכרנו כמה פעמים את דברי רבינו הרמב"ם (מורה נבוכים ח"ג פרק נ"א), דבר מבהיל ביותר: מעולם לא אירע דבר רע לנביאים ולצדיקים. אלא, בשעה שהסירו מחשבתם רגע אחד מה' יתברך.

וזה פירוש שני שיש לנו היום, מה זה 'והיא שעמדה לאבותינו'. 'שבכל דור דור עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם'. מה עומד לנו? האמונה בה' יתברך. הסגולה הנפלאה הזו של הגאון ר' חיים מוולוז'ין שאומר (נפח"ח שער ג' פרק י"ב) שברגע שאדם משעבד את ליבו לה' יתברך ובוטח בה' שאף אחד לא יוכל להזיק לו - פלא פלאות, אף אחד לא יזיק לו.

היה יהודי יקר שהיה לו משפט והיה מסובך בעניינים ומה שלקח עו"ד לא עזר לו. כל המשפט התנהל בעצלתיים והשופטים גערו בו. לפני שהלך לגור הדין הראיתי לו את ה'נפש החיים' הזה שאומר: זה סגולה להינצל מכל רע. אמרתי לו, אתה עומד בבית המשפט, אל תחשוב שום דבר - לא איזה טענות לטעון, איזה צעקות לשאוג. שום דבר. תחשוב על הנפש החיים הזה שכבר מקורו בדברי הראשונים. ברגע שאתה תשים מבטחך בה' יתברך, שלא השופט הזה יכול להזיק לך, ולא סוללת עורכי הדין שתובעים אותך, ולא אף אחד - תראה שלא יוכלו להזיק לך.

כך הוא עשה. לא רק שעשה כך, אלא הביא איתו לבית המשפט את ספר 'נפש החיים' והתחיל לקרוא. עומדים עוד רגע לגזור את גור הדין שלו, והוא יושב על ספסל הנאשמים וקורא בקול. השופט בא לגזור את גור הדין, ושותק. עוד פעם, באים לדבר, והוא צועק את ה'נפש החיים', קורא בקול, בשקט, בכוונה. עד שהשופטים התחילו להתלחש ביניהם: רגע, נכון שכבר כתבת את פסק הדין, אבל לכאורה מה שטען הסניגור שלו שהוא לא בריא בנפשו, הטענה הזו היא נכונה. הוא לא נראה בריא בנפשו, למרות שעד היום היה נראה לנו שכן. אנחנו עכשיו נשב ונתכנס בדיון מחדש. הודיעו שאין פסק. ישבו להתכנס, יינתן הפסק בדואר. פלא פלאות! הגיע בדואר - זכאי לחלוטין! התיק נסגר! יש הרבה מעשיות והרבה סיפורים על פי הסגולה הזו של ה'נפש החיים'. יש מעשה ידוע עם הגרי"ו. הדברים ידועים.

אתה תמית אותם. מה יאמר בחדשות מחרי: 'נס', 'יד ה', השגחה פרטית. 'הקב"ה ניצח'. 'הקב"ה עשה לנו נס'! זה אומר לנו אסא.

אחר כך יהושפט, דור אחרי כן, אומר ריבונו של עולם, אפילו אם רק ארדוף אני מפחד שעדיין אנחנו נייחס את ההצלחה ואת הניצחון לעצמינו. לכן, רבש"ע, אני לא רודף ולא כובש. אני רק אומר שירה. אני אומר שירה ואתה מציל אותנו.

בא חזקיהו המלך, תראו איזו דרגה של חזקיהו, הוא אומר: רבש"ע, אני לא ארדוף, לא אכבוש, לא מגיע עם טנקים ולא עם חיילים. מה תאמרו! לפחות נתכנס כולנו לבית הכנסת ונאמר שירה, ואז בעז"ה יהיה ניצחון. אומר חזקיהו, אני מפחד שאם הניצחון יהיה על ידי השירה, מה יאמרו כולם: אהה, מכוח השירה שאמרנו ובזכותנו! נכון, זה כבר לא כמו 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה', בזכות הטנקים. אבל - אומר רבי אליהו דסלר חידוש עצום - זה גם משחו כעין כוחי ועוצם ידי בכוח השירה. לא, לא, אלא אנחנו מתפללים, אומרים שירה, אבל הכל הקב"ה עושה איתנו חסד. הכל מתנת חיים. הכל מידו! לכן אני לא אומר לא שירה ולא שום דבר, לא טנקים ולא צבא, ואתה עושה לנו ניסים.

סדרת "אשכול יוסף"

ספר חובה בכל בית של תורה בישראל!

4 כרכים רבי מכר:

אשכול יוסף עה"ת | אשכול יוסף מועדים |
אשכול יוסף הגדש"פ | ל"ג בעומר רשב"י (המערה)

מחיר מיוחד לרגל השקת הספר החדש:
"אשכול יוסף" – מועדים

להשיג בזויות הספרים המובחרות

זודשי! מעתה ניתן להשיג את ספרי המכון בזויות

הספרים המרכזית בגאולה - סכר השבת:

"יריד הספרים" מלכי ישראל 3

מוזל שטיבלך קמרה

יפה נוף צומת בר איץ | הפצת ספרי הרב אליהו בוכניק |

הפצת יסודי ראובן לרנר רוזוב פייטל |

הספרית הספרית רוזוב דוד ע"י בנק הדואר | הפצת ספרי קודש רוז

דוד ע"י בהכנס מוסיקון ולדמן בהמ"ד בעלזא | זוגות מוריה באשקלון |

בני ברק: הרב שאול שולמן רוז סוקולוב 34 כניסה ב' 0527618640

אוצר הספרים בדייטל | זוי"ל: בייגל איין | מאזניים וגשל ועוד...

לברורים והזמנות בכל רוזובי הארץ:

054-8460007/8

ספר יודע?

כל הלומד בספר יודע!

מתיקות ועריבות היקף וחדשנות

לפני שאביא פנינים פירוש שלישי, אני רוצה לומר לכם מדרש נפלא ביותר שקשור לפירוש השני ולפירוש השלישי שאומר לכם. מדרש מפלאי ביותר. סנחריב בא להילחם ולכבוש את ירושלים, הוא מביא איתו צבא שלם. זה לא רק מהיום שרוצים לכבוש את ירושלים. כבר מאז ולתמיד. טיליארדים של חיילים הגיעו לירושלים להילחם כנגד חזקיהו המלך.

אומר המדרש איכה: ארבעה מלכים צדיקים היו שהתפללו להקב"ה לנצח את אויביהם בדרך נס. כל אחד ביקש מהקב"ה דבר אחר, וכל אחד הקב"ה נתן לו מה שביקש. מי הם: דוד, אסא, יהושפט, חזקיהו.

דוד המלך ע"ה אומר: ארדוף אויבי ואשיגם. דוד המלך אומר להקב"ה: ריבונו של עולם, אני מבקש ממך, אני ארדוף את האויבים, ואני אשיג אותם, ולא אשוב עד כלותם. אני אצא עם הטנקים ואשמיד את כל עזה, את כל שונאי ישראל, את כל איראן, כל המחבלים. מה כתוב בפסוק: ויכס דוד מהנשף ועד הערב למחרתם. למחרתו לא נאמר, אלא למחרתם - אמר ר' יהושע בן לוי שתי לילות ולילה אחד. והיה הקב"ה מאיר לו בלילות בויקים וברקים. לא היה צריך שם פצצות של אור כדי שיוכל לראות ולהילחם. הקב"ה מאיר לו, פותח לו חמה מנרתיקה. על זה שביקש דוד המלך להילחם, לרדוף, לכבוש, להמית - הקב"ה נתן לו.

עמד אחריו אסא, מצאצאי של דוד המלך. מה מבקש: ריבונו של עולם, אין לי כוח להרוג את המחבלים. אני רודף אותם ואתה, הקב"ה, הורגם. אני רק ארדוף, אני אעשה השתדלות, אבל אתה תמית אותם. אמר לו הקב"ה: אני עושה את בקשתך. שנאמר 'ירדפם אסא ויפול מכושי כי נשבר לפני ה' ולפני מחנהו. הקב"ה המית אותם.

שימו לב, יהושפט, המלך הצדיק השלישי, במלחמתו עם עמון ומואב מה הוא מבקש: ריבונו של עולם, אין לי כוח לא לרדוף ולא להרוג. אלא אני יושב על מיטתי ואומר לנפך שירה ואתה תשמיד את כל שונאי. את כל שונאי ישראל. אמר לו הקב"ה: אני עושה. שנאמר 'ובעת החלו ברינה ותהילה', שהתחילו להודות לה' ולומר שירה, 'נתן ה' מארבים על בני עמון, מואב והר שיער הבאים ליהודה וינגפו'. זה היה לנו המלך השלישי, שהוא אומר: אין לי כוח לא לרדוף ולא להרוג. אני אומר שירה, ואתה, הקב"ה, רודף וממית אותם. כך עשה הקב"ה.

עמד חזקיהו המלך ואמר: ריבונו של עולם, אני אין בי כוח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה. פה כבר נדלקת נורה אדומה. קושיא, מה זה אין לך כוח לומר שירה?! זו לא השירה שעליה אמרו חז"ל (סנהדרין ד.ד.), שכיון שחזקיהו לא אמר שירה, לא נעשה משיח. זה על מה שלא אמר שירה אחר שכל חיל סנחריב מתו. אבל פה מדברים על שירה לפני הנס. למה אין לו כוח לומר שירה? צריך להבין מה הפירוש בזה. אלא 'אני יושב על מיטתי ואתה עושה'. אמר לו הקב"ה: קיבלתי בקשתך. אני עושה. שנאמר 'ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וישכימו בבוקר והנה כולם גרים מתים'. פלא פלאות!

צריך להבין, דבר ראשון, מה הפירוש שחזקיהו אומר אין לי כוח לומר שירה? דבר שני, למה כל מלך מבקש דבר אחר? אם אפשר כזה דבר - לשבת על המיטה, לישון, ובבוקר להתבשר שהיה נס כזה גדול וכולם גרים מתים - למה דוד המלך צריך לבקש 'ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם'? כידוע שדוד המלך, עם כל מה שהיה מצביא ועמוד האש ההולך לפני המחנה, לא מש מתוך האהל. היה הולך כל הזמן לבתי מדרשות כמו שנאמר 'ואשיבה רגלי אל עדותיך', ואומרים חז"ל (ויקרא רבה בחוקותי) אמר דוד רבש"ע בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות.

תארו לכם, מחר שומעים היה חיסול אדיר. את מי חיסלו? אני לא רוצה להזכיר את השם שלו, ראש המחבלים שם בעזה ובאיראן. מה עשה ראש הממשלה? באותה שעה היה בישיבת פורת יוסף, יושב ולומד. פלא פלאות! איהו קידוש שם שמים! כולם הולכים ולומדים! ואם הוא אשכנזי ובפורת יוסף קשה לו, יכול לבוא לישיבת פונבוניו. לא לבוא לבקר לעשות טיול. לבוא לשבת ללמוד תורה!

כל מי ששומע שיש חיילים בשדה הקרב ומרחם עליהם, כל מי שיש לו כבוד לחיילים שהם בסכנה - הוא מתפלל, הולך לבתי מדרשות ובתי כנסיות. הממשלה שלנו לא מכבדת את החיילים, מזלזלת בחיילי ישראל. למה? אם הממשלה שלנו הייתה מכבדת את חיילי ישראל היו מעבירים חוק שכולם חייבים עכשיו לבוא להתפלל שלוש תפילות ביום. להתפלל על החיילים. כולם חייבים לקבוע עיתים לתורה, לבוא לבית המדרש ללמוד תורה!

אלא, מה לעשות שלצערו ראשי הקבינט מזלזלים בחיילים! אם הם היו מכבדים את החיילים הם היו מעבירים חוק מיד עכשיו - קמחא דפסחא, תלושים לכל מי שזקוק, לזכות חיילי ישראל. בעז"ה יהיו להם זכויות והם יחזרו בתשובה.

תארו לכם, דוד המלך הולך ויושב ולומד תורה, כל עם ישראל הולכים ועוסקים בתורה. אז מה הוא מבקש 'ארדוף אויבי ואשיגם'? שכולם היו מבקשים כמו חזקיהו המלך, 'אש' על מיטתי, אפילו אין לי כוח לומר שירה, והקב"ה עושה להם ניסים.

תקשיבו פירוש הפלא ופלא, כל ביזת מצרים לא שווה את הפירוש הנפלא הזה. אומר רבי אליהו דסלר זצ"ל בעל ה'מכתב מאלהיו' ('ח"א עמ' 201), כפי שאמרנו, כל הניצחון במלחמות הוא בכוח האמונה, בכוח שאדם משעבד את ליבו לה' יתברך. בכוח האיץ עוד מלבדו, זה מה שעמד לאבותינו בכל דור ודור.

אסא המלך אומר: רבש"ע אם אני ארדוף ואני אמית אותם, ברור שאתה ה' יתברך תשמע את תפילתי ואני אנצח. אבל, אחרי המלחמה אני מפחד שאומר: אהה, הרדיפה שרדפנו אחריהם, עשינו מארבים, עשינו קומבינות, מזל"טים, חיסולים ממוקדים, כובשים את עזה. אתם זוכרים איך אמרו? אנחנו נכבוש את עזה, אנחנו נמוטט את החמאס, אנחנו ואנחנו - מזה יהושפט מפחד, מזה אסא מפחד, מזה חזקיהו מפחד! מכך שמחר יגידו בחדשות 'הנה החדשות: צה"ל ניצח! צה"ל כבש! לכן בדור הראשון אחרי דוד המלך, אצל אסא, הוא אומר עדיין יש אמונה, אבל קצת נחלשה. אז אולי רבש"ע אני ארדוף, עדיין יש דגת אמונה שמכוח הרדיפה בלבד לא יגידו שאנחנו ניצחנו, אז אני רק ארדוף, אבל לא אמית אותם.

אבל דוד המלך שהיה בדרגה גבוהה מאד מאד, הוא אומר: כן, אני יכול, אני ארדוף ואני אכלה ואשמד אותם, ואני יודע שזה הכל ממך ולא ממני! אומר דוד: אהנו עושים את ההשתדלות, נצא למלחמה, אבל נתלה את הכל בך.

זה מתחבר עם מה שאמרנו: 'והיא שעמדה לאבותינו'. מה עמד לאבותינו? האמונה בה' יתברך. זה מה שעמד לנו בכל דור ודור. מה נותן לעם ישראל את הכוח לשרוד!?

אומר רבינו היעב"ץ בהקדמה לסידור שלו, דבר פלא. מהו הנס הכי גדול שהיה בחיסטוריה? לאורה תגיד קריעת ים סוף, יציאת מצרים. אבל, אומר היעב"ץ, חי נפשי, הנס הכי גדול זה שעם ישראל חי וקיים. תראו את עם ישראל. לא יכולים עליו לכלותינו, שבכל דור ודור עומדים עליו לכלותינו והקב"ה מציילנו מידם.

הגמרא בסנהדרין דף צ"ה אומרת: אמר רב יהודה אמר רב בא עליהם סנחריב הרשע על יהודה ארבעים וחמישה אלף איש, אומרים חז"ל לסיכומו של דבר, שהיו אלו ארבעים וחמישה אלף מלכים, לא רק גנרלים, יש חשבון כמה חיילים היו, מיליארים של חיילים. לכתוב בזה"ק שנס לעתיד לבוא, עכשיו בקרוב כשתהיה הגאולה, כל הגויים יבואו להילחם עם ישראל דרך הים. הקב"ה יקרא את הים שיעברו מתוכו וכמו שעשה לנו בקריעת ים סוף, הקב"ה מפיל את כל האויבים וכל השונאים, את כל איראן, בתוך הים הגדול. עם החותיים, עם עזה, את כולם. כל שונאי ישראל. שמעו עכשיו דבר פלא פלאות, אומרים חז"ל: אורך מחנהו של סנחריב היה ארבע מאות פרסה ורוחב צווארי סוסיו - כשהניחו את כל הסוסים סמוכים זה לזה, היה הרוחב - ארבעים פרסה. סך מחנהו מאתיים שישים ורביא אלפים חיילים. זה יוצא מיליארים.

והנה, אומרים חז"ל: ראשונים היו שלושה כיתות, צבא סנחריב התחלק לשלושה חלקים. כת ראשונה עברה את נהר הירדן כשהיה כולו מים על גדותיו. אחרי שהכת הראשונה עברה את הירדן - שלוש מצבאו של סנחריב - המים התמעטו, ירדו. השליש השני, כשבא לעבור את הירדן כילה את כל המים שהיה בירדן. גם מזה שהם עברו, ייבשו את המים, וגם שתו מהמים. תבינו כמה חיילים זה! הכל על ירושלים. כמה יש בירושלים שצריך לבוא עם צבא כזה גדול! הם יודעים את אוצרות הנשק שיש לנו. מהו הנשק? אני אגלה לכם, יש מקום אחד ששם יש לעת מצוא מחסנים של נשק, תחמושת לעת צרה שלא תבוא. אתם יודעים איפה זה? פה, בבית הכנסת מוסיוף! מה האוצר, מה הנשק? התורה, השיעורים, המצוות. גם הם יודעים את זה. גם סנחריב יודע את זה. אז הוא מבין שהוא בא להילחם עם התורה. הוא יודע שיש נשים צדקניות שאיך שהם שומעות קולות מלחמה, מה הן עושות? לא נלחצות, לא מפחדות - שמות מבטחן בה', יושבות ומתפללות לה', קוראות תהלים, שיר השירים, עושות צדקות. מחזקות את בעליהן ובניהן שילכו וילמדו תורה. אהה, סנחריב יודע את זה. ובשביל זה הוא חושב אולי עם צבא כזה של טיליארים אולי הוא ינצח. אולי.

הכת השלישית שעוברת את הירדן, היא כבר לא מוצאת מים לשתות. היו צריכים לשאוב מים ולהביא להם. העלו חרס ברגליהם. היו מגררים את העפר... תבינו איזה צבא! בזה הקב"ה עושה נס ויך במחנה אשור, זה מה שאמרנו מקודם, חזקוהו המלך מבקש ומתפלל, וכל חיל סנחריב כולם מתים גברים. עם ישראל מתעשרים עושר רב מהמנום שמתיר אחריו חיל סנחריב. למה עם ישראל נס מתעשר בנוסף לנס? לא רק שהיה נס הצלה, אלא גם נהיו שם עשירים. עוד רגע אומר לכם פירוש נפלא שאומר רבינו המהרש"א.

איך קרה הנס הזה? אומרים חז"ל בגמרא סנהדרין דף צ"ד, לקח חזקיהו שהיה מלך צדק, כמה יש להתנגע לימים כאלו, שהיה לנו מלכים כאלו צדיקים. נעץ חרב בבית המדרש ואמר: כל מי שלא יעסוק בתורה ידקר בחרב. העבירו הוראה בקבינט, חוק. למה ידקר בחרב? למה חרב? למה לא בשריפה, בכלא, בסקילה? אומר רבינו המהרש"א שחזקיהו אמר להם כזה דבר: מי שלא הולך עכשיו לבית המדרש ללמוד תורה, הוא מראה בעצמו שח"ו הוא כגוי גוי. מה דינו של גוי? גוי שחטא ממיתים אותו בחרב, כעכו"ם.

כולם ישוב ולמדו תורה. בדקו ומצאו מדן ועד באר שבע לא מצאו תינוק ותינוקת שלא בקיאים בדיני טומאה וטהרה. אומר רבינו המהרש"א שהיו בקיאים בכל התורה כולה. כולם ישוב ולמדו. הקטנים אפילו את החולין - כל אוכל, לא רק של תרומה - היו אוכלים בטהרה. כבר הקטנים היו בקיאים בדיני טומאה וטהרה, והגדולים - גם בדיני איסור והיתר, בדיני הוראות.

על זה אומרים חז"ל: והיה ביום ההוא יסור סבלו מעל שכמך ועולו מעל צווארך וחובל עול מפני שמן, חובל עולו של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שדלק והאיר בבתי כנסיות ובבתי מדרשות - בזכות

השמן שדלק וכולם באו ללמוד תורה, עם ישראל ניצל. מה זה ועולו מעל צווארך? אומר רבינו המהרש"א: בזכות העול תורה שקיבלו על עצמם, זכו שהקב"ה יסיר מעליהם עול סנחריב.

וכמו שאומרת הגמרא במסכת מכות דף י', ועומדת היו רגליו בשערך ירושלים, מי גרם לרגליו שינצחו במלחמה? שערי ירושלים שהיו יושבים ועוסקים בתורה. וכמו שאומרת הגמרא בעבודה זרה דף ג', אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת. אם לא בריתי - אומר רש"י - שכתבתי שאתה נוהגת התורה יומם ולילה, חוקות שמים וארץ לא שמת. תראו גם בסוטה, דף כ"א, אפילו אישה, בר מינן, שהיתה סוטה וזינתה תחת בעלה שבעלה קינא לה, יש זכות תולה לה. רק זכות לימוד תורה, של מצווה ועושה. אם האישה הזאת היתה שולחת את בעלה או בניה ללמוד תורה, היא לא תמות מיד. הזכות הזאת תעמוד לה כמה שנים שלא תמות. על זה אומרים חז"ל במדרש (עי' במד"ר כ"ב אב ג'), אלף למטה אלף למטה, כנגד כל אלף שהולכים למלחמה - אלף שעוסקים בתורה.

אם כן, מורי ורבותי, אתה רואה מה זה חובל עולו מפני שמן. מפני שהיו יושבים ולומדים תורה, שהתורה מאתיים ימיו של אדם. כמו שאומרת הגמרא בברכות דף ח', מה שומע רבי יוחנן איכא סבי בבבל, איך יכול להיות שיהיו זקנים בבבל שמאיריכים ימים, הרי כתוב למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה, אמרו לו, הם משכימים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, נחה דעתו, כיון שיש להם זכות לימוד תורה, מרבה תורה מרבה חיים.

מפני שמן, שאלנו מקודם למה נעשו עשירים. אומר רבינו המהרש"א: כי לא חסו על השמן. הביאו כולם שמן לבתי כנסיות ובתי מדרשות. שמן זה דבר יקר. כל בתי הכנסיות מלאים מפה אל פה, כמה שמן צריך! אם כן, אומר רבינו המהרש"א שכנגד השמן הזה שעם ישראל נתנו לבתי כנסיות ובתי מדרשות זכו לעושר. מכאן אני אומר לכם שסגולה לשעירות - לתרום שמן למאור. לתרום תאורה לבית המדרש, חשבון חשמל לבית הכנסת - אתה רוצה להיות עשיר? בוא תתרום חשבון חשמל בבית הכנסת מוסיוף, תהיה עשיר.

מורי ורבותי!

אשאל אתכם שאלה נפלאה, מה זה שכתוב כאן חובל עולו מפני שמן? היה צריך לומר חובל עולו מפני לומדי תורה! למה נאמר 'מפני שמן'? תשמעו דבר נפלא ביותר, פעם שאלו את הגאון הגדול רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל שאלה קשה מאד, שלכאורה אהנו היינו עונים בדיוק הפוך. אמרו לו: כבוד הרב, יש יהודי, אדם יקר שמגיע כל יום לבית המדרש לשיעור, אבל כשהוא מגיע, אחרי כמה דקות הוא נרדם. מתי הוא מתעורר? כשהיו אומרים: רבי חנינא בן עקשיא... אבל אם הוא יושב בבית שלו עם החברותא, אשתו מכינה לו קפה ומביאה לו עוגות, מביאה לו ממתקים ומשמנים ויש מיוזג טוב, הוא ערני ולומד כמו שצריך. כבוד הרב, אהנו רוצים שתכריע לנו האם ימשך לבוא לבית המדרש, כפי שהיה רגיל, או שישב וילמד בבית?

תקשיבו טוב מה אמר להם הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל. הרב וואזנר, כידוע, היה ראש ישיבת חכמי לובלין, שהיתה המשך לשיבתו של רבו. אמר להם: קיבלתי ממורי ורבי המהר"ם שפירא מלובלין, מחולל ומייסד הדף היומי, וכן משאר רבתי - שימשך לבוא לבית המדרש. אפילו יישן, אפילו אם אנה מגיע לבית המדרש ואתה לא מבין את השיעור - ימשך לבוא לבית המדרש. וכמו שאמרו באבות (ה' י"ד): ארבעה מדות בהולכי בית המדרש, אדם שמגיע לבית המדרש ואפילו לא למד, נרדם, שכר הליכה בידו.

אתם יודעים מה זה שכר הליכה? אהנו אומרים בהגדה 'אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו. מה שווה לבוא להר סיני אם לא מקבלים את התורה!! תארו לכם, עשוי החתן יאמר לכלה: אילו קרבנו לפני החופה דינו, זהו, לא מתחתנים. מה יהיה? מה שווה? לא שווה כלום.

והתשובה היא, כן ההליכה, כל הדרך שעשינו, עצם ההליכה לבוא ולקבל את התורה, זה גופא מעלה ומצווה, (וראה בהגד"ש אשכול יוסף שם באריכות), וג"כ סגולה לאריכות ימים, אתם מכירים את דברי הילקוט שמעוני (משלי בתקמ"ג, עקב תתע"א), באותה אישה שהאריכה ימים והלכה לפני רבי יוסי בן חלפתא ואמרה לו: אני כבר זקנה באה בימים, מה אעשה, אני לא יכולה להמשיך לחיות פה. מה אמר לה? תפסיקי ללכת לבית המדרש, לבית הכנסת. הפסיקה שלושה ימים ומתה. תראו מה זה כוח של הליכה לבית המדרש. תראו מה זה כוח של אשרי יושבי ביתך, אשר לא הלך בעצת רשעים ובמושב לצים לא ישב כי אם בתורת ה' יגהה יומם ולילה. אדם יושב בבית המדרש, כל רגע מקיים מצות אשרי יושבי ביתך. אפילו לא למד. על אחת כמה וכמה אם לומד.

זה מה שאומר: חובל עול מפני שמן. מה מורה השמן הזה? על מה שהיו מאירים את בית המדרש ובית המדרש מלא וגדוש, שגם בזכות אותם אלו שבאו לבית המדרש אפילו שנרדמו, אפילו שלא הבינו את השיעור - גם בזכותם עם ישראל ניצל.

ועוד פירוש, גם בזכות השמן, אלו שמחזיקים לומדי תורה שנחשב להם כאילו שלמדו, כמו שכתוב ביורה דעה סימן רמ"ו, שכל מי שמספק לאחרים שילמדו נחשב לו כאילו הוא בעצמו למד, ויועיל בחייו ס"י רס"ח מה שכתובים הנושאי כלים בזה דבר נפלא בזה, (ראה באריכות באשכול יוסף מועדים ס"י צ"ז).

יזכנו ה' יתברך בקרוב - חובל עולו של איראן, חובל עולו של החותיים, של תמאס, של הגיהאד, של כולם! בזכות השמן שדולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, בזכותם! שאתם יושבים ועוסקים בתורה, שנשמע ונתבשר בשורות טובות בקרוב, אמן.

"עץ חיים למחזיקים בה ותומכיה מאושר"

ברכות מאליפות
לידידנו היקר מוזה"ר
רבי יוסף ישעי שליט"א
פטרון עלון אשכול יוסף במייל
לידידנו היקר מקים עולה על תורה
הגאון רבי אלון ארביב שליט"א
מוזכר בה"ד הרבני נתניה
ימלא הקב"ה כל משיאלות ליבם לטובה
ולברכה, אורך ימים בימינה בשמאלה עושר
וכבוד, נזות וכט"ס.

"וקול התור נשמע בארצו"

להאזנה לשיעורי
הרב יוסף זלי סימן טוב שליט"א
מוזה"ס "כרם יוסף" ו"אשכול יוסף" ע"ה"ת
073-371-8053
להאזנה לשיעור השבועי
חז"ל והמתן לשיעור האזרון
לצינתוק והאזנה בשידור זז:
חז"ל והק"ש #
ניתן להוריד מ"קול הלשון"